

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/125/2006

CO ŁĄCZY LUDZI ŻYJĄCYCH NA WSI I W MIEŚCIE?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2006

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

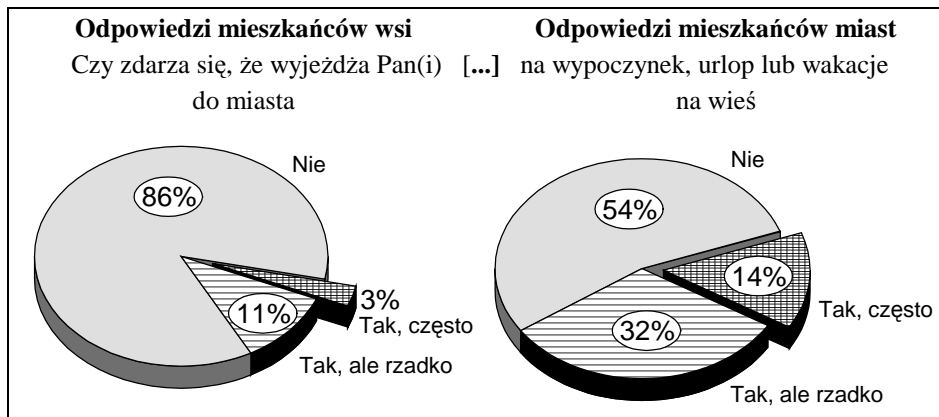

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2005 roku

- ❖ Z deklaracji badanych wynika, że mieszkańcy wsi znacznie częściej mają w mieście najbliższą i dalszą rodzinę, a także przyjaciół i znajomych niż mieszkańcy miast na wsi.

Odpowiedzi twierdzące mieszkańców wsi N=357		Odpowiedzi twierdzące mieszkańców miast N=593	
mieszka w mieście		mieszka na wsi	
Czy ktoś z Pana(i) ...			
71%	najbliższej rodziny*	48%	
86%	dalszej rodziny	67%	
79%	przyjaciół	55%	
85%	znajomych	66%	
* ktoś z rodzeństwa, rodziców, dzieci, dziadków			

- ❖ Wśród pracujących zarobkowo mieszkańców wsi co drugi (49%) ma zatrudnienie w mieście, natomiast spośród pracujących mieszkańców miast tylko co dziesiąty (10%) jest zatrudniony na wsi.
- ❖ Mieszkańcy miast wyraźnie częściej deklarują posiadanie na wsi domu letniskowego (12%) niż mieszkańcy wsi mieszkania w mieście (1%).
- ❖ Ludność miejska znacznie częściej wypoczywa na wsi (46%) niż mieszkańcy wsi w mieście (14%).

- ❖ Mieszkańcy wsi znacznie częściej bywają w mieście niż mieszkańcy miast na wsi. Codzienny lub prawie codzienny kontakt z miastem ma co czwarty mieszkaniec wsi (25%), natomiast wieś tak często odwiedza zaledwie 5% mieszkających w miastach. Prawie jedna ósma ludności miejskiej (12%) bywa na wsi rzadziej niż raz w roku, a ponad jedna siódma (15%) w ogóle nie jeździ na wieś. Natomiast spośród mieszkańców wsi tylko nieliczni twierdzą, że tak rzadko bywają w mieście lub w ogóle tam się nie pojawiają (po 2%).

Z naszego lipcowego badania¹ wynika, że ludzi żyjących na wsi i w mieście w znacznym stopniu łączy historia życia. Niemal wszyscy mieszkańcy wsi urodzili się i wychowali w środowisku wiejskim, wiejskie pochodzenie ma też więcej niż co trzeci mieszkaniec miast. W opracowaniu tym szukamy odpowiedzi na pytanie, co jeszcze – poza pochodzeniem – łączy przedstawicieli obu tych środowisk?

RODZINA, PRZYJACIELE, ZNAJOMI

Z wiejskiego pochodzenia większości Polaków wynikają powiązania rodzinne między wsią a miastem. Według uzyskanych deklaracji, zdecydowana większość mieszkańców wsi ma w mieście dalszych krewnych (86%), a także kogoś z najbliższej rodziny (71%). Zaledwie ośmiu na stu mieszkańców wsi (8%) nie ma w mieście żadnego krewnego.

Słabsze są rodzinne powiązania ludności miejskiej z wsią, niemniej jednak również większość osób żyjących w miastach ma na wsi dalszych krewnych (67%), a niemal połowa (48%) ma tam najbliższą rodzinę. Co czwarty mieszkaniec miasta (25%) twierdzi, że nie ma na wsi nikogo z rodziny.

Tabela 1

Odpowiedzi twierdzące mieszkańców wsi N=357		Odpowiedzi twierdzące mieszkańców miast N=593	
Czy ktoś z Pana(i) ...			
mieszka w mieście			mieszka na wsi
71%	najbliższej rodziny (rodzeństwa, rodziców, dzieci, wnuków lub dziadków)		48%
86%	dalszej rodziny		67%
92%	rodziny (najbliższej lub dalszej)		75%

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (194), 1-4 lipca 2006 roku, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=950). Zob. komunikat CBOS: „Czy chcemy mieszkać na wsi czy w mieście?”, lipiec 2006 (oprac. B. Wciórka).

W ciągu ostatnich trzynastu lat umocniły się rodzinne związki ludności miejskiej z wsią. W porównaniu z rokiem 1993 mieszkańcy miast częściej deklarują, że mają na wsi rodzinę – najbliższą (wzrost o 10 punktów) lub dalszą (wzrost o 16 punktów)². Zmiany te nie wynikają z nasilenia migracji ludności wiejskiej do miast – od roku 1993 stabilne pozostały bowiem w miastach proporcje ludności rdzennej (tam urodzonej i wychowanej) oraz napływowej, pochodzącej ze wsi. Może więc są efektem większego przyrostu naturalnego na wsi? Niewykluczone też, że dzisiaj, w związku ze wzrostem atrakcyjności wsi jako miejsca zamieszkania, ludzie z miast chętniej przyznają się do swojej wiejskiej rodziny³.

Tabela 2

Mieszkańcy miast deklarujący, że mają na wsi:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	XII 1993	VII 2006
	w procentach	
- najbliższą rodzinę (kogoś z rodzeństwa, rodziców, dzieci lub dziadków)	38	48
- dalszą rodzinę	51	67
▪ ogółem rodzinę (najbliższą lub dalszą)	63	75

Tabela 3

Mieszkańcy miast deklarujący, że pochodzą:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	XII 1993	VII 1998	VII 2006
	w procentach		
- z miasta	63	63	64
- ze wsi	37	37	36

Powiązaniom rodzinnym towarzyszą przyjaźni i znajomości. Zdecydowana większość mieszkańców wsi ma w mieście znajomych (85%) i przyjaciół (79%). Tego typu więzi z mieszkańcami wsi deklaruje także większość ludności miejskiej, jednak w mieście znajomości i przyjaźnie z ludźmi ze wsi zdarzają się znacznie rzadziej (odpowiednio: 66% i 55%), a co trzecia osoba żyjąca w mieście (32%) twierdzi, że nie ma na wsi żadnych znajomych ani przyjaciół. Dla porównania, zaledwie co siódmy badany mieszkający na wsi (14%) nie ma w mieście nikogo bliskiego spoza rodziny.

² W 1993 roku pytano respondentów tylko o rodzinę na wsi (nie pytano o rodzinę w mieście).

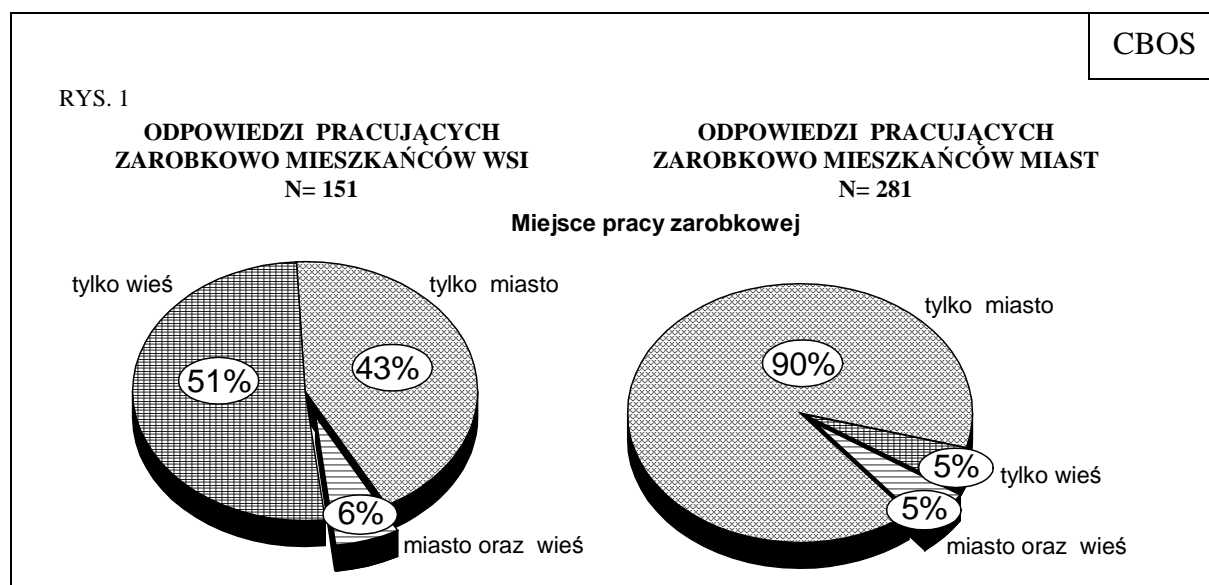
³ Zob. komunikat CBOS, *op. cit.*

Tabela 4

Odpowiedzi twierdzące mieszkańców wsi		Odpowiedzi twierdzące mieszkańców miast	
Czy ktoś z Pana(i) ...			
mieszka w mieście			mieszka na wsi
79%	przyjaciół		55%
85%	znajomych		66%
86%	przyjaciół lub znajomych		68%

PRACA ZAROBKOWA I WYPOCZYNEK

O powiązaniach między opisywanymi środowiskami świadczy także miejsce pracy zarobkowej. Z deklaracji pracujących zarobkowo mieszkańców wsi wynika, że niemal co drugi z nich (49%) ma zatrudnienie w mieście. Natomiast wśród pracujących mieszkańców miast zaledwie co dziesiąty (10%) jest zatrudniony na wsi.

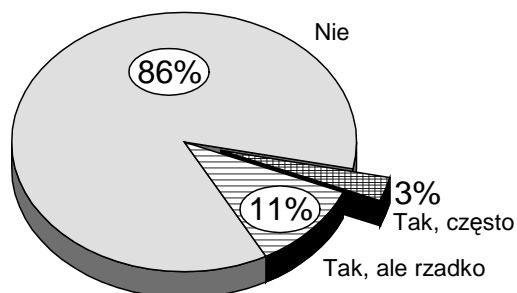

Mieszkańcy wsi są znacznie bardziej związani z miastem niż mieszkańcy miast z wsią nie tylko przez rodzinę, przyjaciół, znajomych, ale także – i to bardzo wyraźnie – przez swoją pracę zarobkową. Odwrotną sytuację (silniejszy związek mieszkańców miast z wsią niż wsi z miastem) odnotowaliśmy w jednej tylko dziedzinie. Otóż wieś jest znacznie bardziej atrakcyjnym miejscem wypoczynku dla ludności miejskiej niż miasto dla mieszkańców wsi. Na wsi regeneruje swoje siły (z różną częstotliwością) prawie połowa ludności miejskiej (46%), natomiast w mieście zdarza się spędzać urlop czy wakacje zaledwie co siódmemu mieszkańcowi wsi (14%).

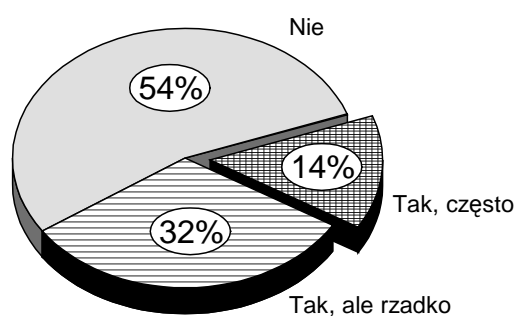
RYS. 2

ODPOWIEDZI MIESZKAŃCÓW WSI **ODPOWIEDZI MIESZKAŃCÓW MIAST**
CZY ZDARZA SIĘ, ŻE WYJEŹDŹA PAN(I) [...] NA WYPOCZYNEK, URLOP LUB WAKACJE

DO MIASTA

NA WIEŚ

Środowisko wiejskie jest na tyle atrakcyjne jako miejsce regeneracji sił, że – według uzyskanych deklaracji – prawie co ósmy mieszkaniec miast (12%) ma na wsi dom letniskowy, działkę. Natomiast w przypadku mieszkańców wsi zaledwie jeden na stu (1%) posiada w mieście mieszkanie.

Tabela 5

Odpowiedzi mieszkańców wsi		Odpowiedzi mieszkańców miast	
A może ma Pan(i) ...			
mieszkanie w mieście	Tak	dom letniskowy, działkę na wsi lub w pobliżu wsi	12%
1%			
	Nie		88%
99%			

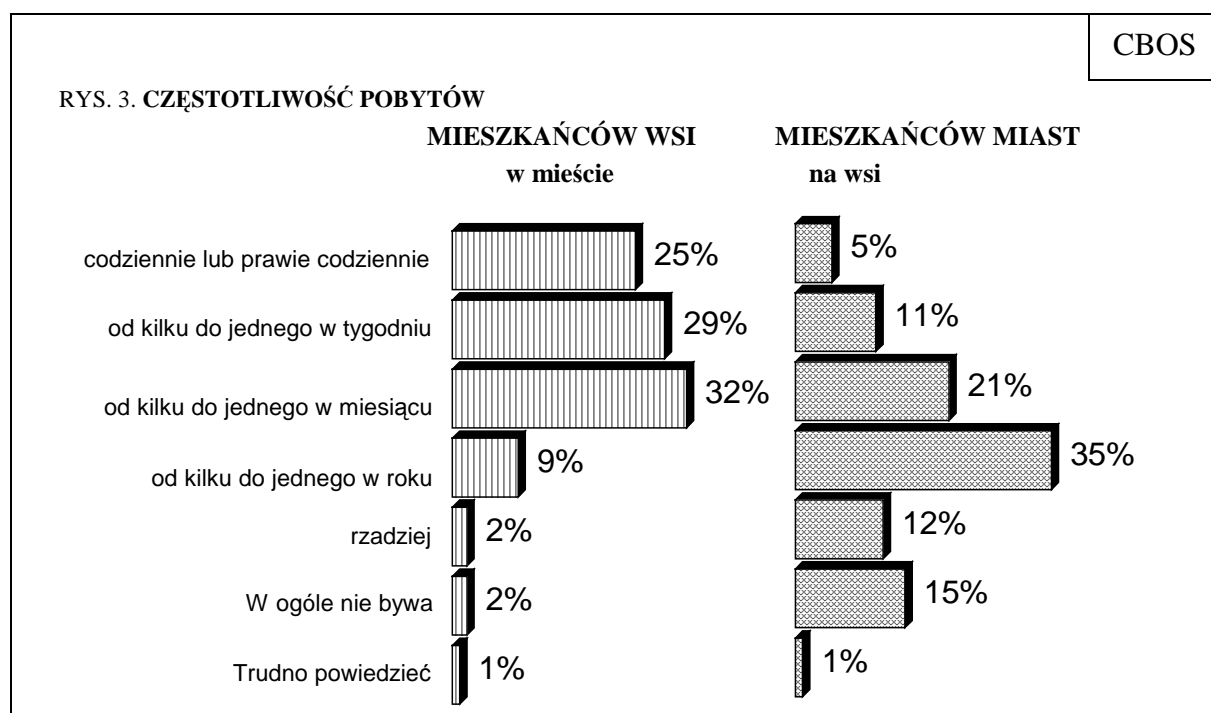
CZĘSTOTLIWOŚĆ KONTAKTÓW

Konsekwencją opisanych powiązań jest częstotliwość kontaktów między środowiskiem wiejskim i miejskim. Z deklaracji respondentów wynika, że mieszkańcy wsi znacznie częściej bywają w mieście niż mieszkańcy miast na wsi.

Tabela 6

Odpowiedzi mieszkańców wsi, którzy bywają		Odpowiedzi mieszkańców miast, którzy bywają	
w mieście			na wsi
25%	codziennie lub prawie codziennie		5%
16%	kilka razy w tygodniu		5%
13%	mniej więcej raz w tygodniu		6%
16%	kilka razy w miesiącu		10%
16%	mniej więcej raz w miesiącu		11%
8%	kilka razy w roku		23%
1%	mniej więcej raz w roku		12%
2%	rzadziej		12%
2%	W ogóle nie bywam		15%
1%	Trudno powiedzieć		1%

Codziennie lub prawie codziennie bywa w mieście co czwarty mieszkaniec wsi (25%), natomiast wieś jest tak często odwiedzana zaledwie przez 5% mieszkających w miastach. Warto też odnotować, że prawie jedna ósma ludności miejskiej (12%) bywa na wsi rzadziej niż raz w roku, a ponad jedna siódma (15%) w ogóle nie jeździ na wieś. Natomiast spośród mieszkańców wsi tylko nieliczni twierdzą, że tak rzadko bywają w mieście lub w ogóle tam się nie pojawiają (po 2%).

RÓŻNICE MIĘDZY MIESZKAŃCAMI MIAST O MIEJSKIM I WIEJSKIM POCHODZENIU

Wieś – ze względu na pochodzenie jej mieszkańców – jest środowiskiem bardzo jednorodnym (93% pochodzi ze wsi, 7% z miasta), natomiast ludność miast jest wyraźnie zróżnicowana: dwie trzecie (64%) to rdzenni mieszkańcy miast, a ponad jedna trzecia (36%) – to przybysze ze wsi. Z naszych badań wynika, że mieszkańcy miast pochodzenia wiejskiego są znacznie bardziej związani z wsią niż ci, którzy urodzili się i wychowali w mieście.

Tabela 7

Powiązania	Wskazania		
	mieszkańców wsi N= 357	mieszkańców miast pochodzących ze wsi N= 383	mieszkańców miast pochodzących z miasta N= 211
W mieście (dotyczy mieszkańców wsi) lub na wsi (dotyczy mieszkańców miast):	w procentach		
- mają najbliższą rodzinę	71	67	37
- mają dalszą rodzinę	86	78	61
- mają przyjaciół	79	66	48
- mają znajomych	85	78	60
- mają pracę zarobkową*	49	5	12
- wypoczywają	3	17	13
- mają dom letniskowy/mieszkanie	1	13	11
* Odsetki odnoszą się do osób pracujących zarobkowo			

Tabela 8

Częstotliwość pobytów w mieście (dotyczy mieszkańców wsi) lub na wsi (dotyczy mieszkańców miast)	Wskazania		
	mieszkańców wsi	mieszkańców miast pochodzących ze wsi	mieszkańców miast pochodzących z miasta
	w procentach		
Codziennie lub prawie codziennie	25	4	5
Od kilku do jednego w tygodniu	29	13	11
Od kilku do jednego w miesiącu	32	29	17
Od kilku do jednego w roku	9	32	36
Rzadziej	2	8	14
W ogóle nie bywa	2	12	16
Trudno powiedzieć	1	2	1

Pochodzących ze wsi mieszkańców miast łączą z ludźmi żyjącymi na wsi związki rodzinne, przyjaźnie i znajomości niemal równie często jak ludność wiejską z miastem. Są oni także dodatkowo związani z wsią, bo – podobnie jak rdzenni mieszkańcy miast – stosunkowo często wypoczywają w środowisku wiejskim, niekiedy też mają tam domy letniskowe. Natomiast nie wiąże ich z wsią praca zarobkowa. Częstotliwość ich kontaktów z wsią jest zbliżona do odnotowanej u rdzennych mieszkańców miast, choć nieco od niej wyższa (częściej deklarują pobyty na wsi w skali miesięcznej, rzadziej zaś sporadyczne wizyty lub to, że w ogóle nie bywają na wsi).

POWIĄZANIA BADANYCH Z WSIĄ I MIASTEM A PREFERENCJE DOTYCZĄCE MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Z naszych badań wynika, że zdecydowana większość Polaków jest zakorzeniona w swoim środowisku zamieszkania, stosunkowo niewielu doświadczyło jego zmian. Chcąc poznać poglądy ludzi na temat życia na wsi i w mieście, zapytaliśmy ankietowanych, w którym z tych środowisk chcieliby sami mieszkać oraz które wybraliby dla swoich dzieci.

Mieszkańcy miast w zdecydowanej większości wybrali miasto – zarówno dla siebie (70%), jak i dla swoich dzieci (80%). Również mieszkańcy wsi dla swoich dzieci częściej decydowali się na miasto niż na wieś (50% wobec 37%), jednak dla siebie wybierali głównie wieś (70% wobec 28%)⁴. Interesowało nas, w jakim stopniu omawiane w tym opracowaniu społeczne powiązania (posiadanie rodziny, przyjaciół, znajomych)⁵ mieszkańców wsi z miastem oraz mieszkańców miast z wsią wpływają na deklarowane preferencje w tej dziedzinie.

Gdy chodzi o własne miejsce zamieszkania, to mieszkańcy wsi zdecydowanie preferują środowisko wiejskie. Jednak ci z nich, którzy mają jakieś społeczne oparcie w mieście (rodzinę, przyjaciół czy znajomych), częściej wyrażają chęć zamieszkania w mieście niż niemający takiego zaplecza w środowisku miejskim.

⁴ Zob. komunikat CBOS, *op.cit.*

⁵ Z analiz wynika, że powiązania wynikające z pracy nie mają wpływu na preferencje.

Tabela 9

Powiązania z miastem	MIESZKAŃCY WSI WYBIERAJĄCY JAKO MIEJSCE ZAMIESZKANIA			
	dla siebie:		dla swoich dzieci :	
	wieś	miasto	wieś	miasto
	w procentach			
Najbliższa rodzina w mieście	69	30	32	53
Brak najbliższej rodziny w mieście	74	24	51	41
Dalsza rodzina w mieście	68	30	35	52
Brak dalszej rodziny w mieście	82	18	52	38
Przyjaciele w mieście	68	30	34	50
Brak przyjaciół w mieście	76	23	52	40
Znajomi w mieście	69	30	35	52
Brak znajomych w mieście	78	19	50	37
W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”				

Tabela 10

Powiązania z wsią	MIESZKAŃCY MIAST WYBIERAJĄCY JAKO MIEJSCE ZAMIESZKANIA			
	dla siebie:		dla swoich dzieci :	
	wieś	miasto	wieś	miasto
	w procentach			
Najbliższa rodzina na wsi	27	68	12	78
Brak najbliższej rodziny na wsi	25	72	9	82
Dalsza rodzina na wsi	29	67	12	78
Brak dalszej rodziny na wsi	20	77	7	84
Przyjaciele na wsi	32	63	14	79
Brak przyjaciół na wsi	18	78	6	81
Znajomi na wsi	30	66	13	79
Brak znajomych na wsi	18	79	5	82
W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”				

Z kolei mieszkańcy miast w zdecydowanej większości wybierają dla siebie życie w mieście, ale jeśli mają na wsi przyjaciół, znajomych lub dalszą rodzinę (lecz nie najbliższą), to decydują się na zamieszkanie na wsi częściej niż ci, którzy nie mają na wsi nikogo bliskiego. Jeszcze bardziej powszechny jest wśród mieszkańców miast wybór środowiska miejskiego dla swoich dzieci. Widać jednak, że posiadanie na wsi przyjaciół, znajomych czy dalszej rodziny zwiększa prawdopodobieństwo wyboru wsi dla potomstwa.

Inaczej kształtują się natomiast wybory dokonane dla swoich dzieci przez mieszkańców wsi. Ci z nich, którzy mają w mieście oparcie w postaci najbliższej lub dalszej rodziny, przyjaciół lub znajomych, w większości preferują dla swojego potomstwa miasto. Natomiast ci, którzy nie mają społecznego oparcia w środowisku miejskim, są ostrożni i znacznie częściej wybierają dla swoich dzieci wieś niż miasto.

Z naszych badań wynika, że ludzie żyjący na wsi są znacznie bardziej powiązani z miastem niż mieszkańcy miast z wsią nie tylko przez rodzinę, przyjaciół, znajomych, ale także – i to bardzo wyraźnie – przez swoją pracę zarobkową. Konsekwencją tego jest znacznie większa częstotliwość kontaktów ludności wiejskiej z miastem niż na odwrót. W jednej tylko dziedzinie odnotowujemy silniejszy związek mieszkańców miast z wsią niż wsi z miastem. Dotyczy on wypoczynku – środowisko wiejskie jest znacznie częściej miejscem regeneracji sił dla ludności miejskiej niż miasto dla mieszkańców wsi. Poza tym prawie co ósmy mieszkaniec miast ma na wsi dom letniskowy, działkę, natomiast wśród mieszkańców wsi zaledwie jeden badany na stu posiada w mieście mieszkanie.

Zwraca uwagę fakt, że społeczne więzi mieszkańców wsi z miastem (posiadanie tam rodziny, przyjaciół, znajomych) wyraźnie modyfikują preferencje mieszkańców wsi dotyczące wyboru miejsca zamieszkania dla swoich dzieci. Ukazuje to, jak duże znaczenie w wyborach życiowych mieszkańców wsi mogą mieć ich powiązania ze środowiskiem miejskim.

Opracowała

Bogna WCIÓRKA